

תפ"ח 18562/03/20 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחוזי בירושלים

6.8.2020

בפני כב' השופט ארנון דראל - אב"ד

כב' השופט אלי אברבנאל

כב' השופטת חיה זנדברג

תפ"ח 18562-03-20 ישראל נ' אנדריאנוב

בעניין:

מדינת ישראל

ע"י עו"ד נועה עזרא מפרקליטות מחוז י-ם

המאשימה

נגד

פלוני

ע"י עו"ד גבריאל טרונישווילי

הנאשם

החלטה

הרקע העובדתי

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של ניסיון רצח - עבירה לפי סעיף 305(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**).

2. לפי המתואר בכתב האישום גמלה בלבו של הנאשם החלטה להרוג את המתלונן, שהוא בעלים של מספרה בבית שמש. ביום 25.2.2020 הנאשם יצא לכיוון המספרה כשבידו סכין, ואולם לאחר שהגיע למקום הבחין בכך שהמספרה סגורה ועזב.

בשעה מאוחרת יותר הנאשם חזר למקום מצויד בסכין, שאורך הלהב שלה הוא 14 ס"מ, והבחין במתלונן הנמצא במספרה. הנאשם נכנס לתוך המספרה, הניף באמצעות ידו את הסכין לעבר צווארו של המתלונן ודקר אותו בעורפו. לאחר שהמתלונן סובב את ראשו הנאשם דקר אותו בראש מעל האפרכסת השמאלית. חרף הניסיונות של המתלונן להדוף את הנאשם, הנאשם לא חדל ממעשיו וניסה לדקור את המתלונן באזור הפנים והצוואר מספר פעמים נוספות בעוד המתלונן מנסה להתגונן ומזיז את גופו. הנאשם הצליח לדקור את המתלונן ברגל השמאלית באזור הירך,

עמוד 1

כאשר במהלך המאבק בין השניים וכתוצאה מהפעלת הכוח בו השתמש הנאשם, ידית הסכין נשברה והמתלונן הצליח להימלט מהמספרה.

3. כתוצאה ממעשיו של הנאשם נגרמה למתלונן פגיעה חודרת בעומק של 3 ס"מ בצוואר, חתך של 4 ס"מ מעל האוזן השמאלית, פצע דקירה בירך שמאל ושפשופים.

4. הנאשם הופנה לפסיכיאטר המחוזי לצורך עריכת בדיקה פסיכיאטרית ובהמשך לבקשת המאשימה הורחבה חוות הדעת כך שתינתן לאחר עיון של הפסיכיאטר בראיות. מסקנת הפסיכיאטר הייתה כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין ואינו אחראי למעשיו.

5. הצדדים אינם חלוקים על מצבו הנפשי של הנאשם ועל כך שיש להפסיק את ההליך מכוחו של סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **חוק סדר הדין הפלילי**). המחלוקת היא באשר לבקשתו של בא-כוח הנאשם לכך שייקבע שאין ראיות לכאורה לביצועה של עבירת ניסיון רצח אלא לביצועה של עבירה של גרימת חבלה חמורה, בהתאם לסעיף 329 לחוק העונשין.

עיקרי הטענות

6. בא כוח הנאשם לא חלק על קיום היסוד העובדתי המפורט בכתב האישום ועל כך שהנאשם אכן דקר את המתלונן בהתאם לפירוט שבפרק העובדות שם, אלא שלטענתו לא מתקיים היסוד הנפשי הנדרש לעבירות הניסיון לרצח או למצער מתעורר ספק באשר לקיומו של יסוד נפשי כזה ולכן יש להפסיק את ההליכים על יסוד ההנחה כי הנאשם ביצע לכאורה עבירה של חבלה בכוונה מחמירה, שהיא לשיטתו העבירה הקלה יותר.

7. לטענת בא כוח הנאשם, ההנחה כי המעשה מעיד על טיבו, גבולית במקרה דנן, ויש מספר עבירות שניתן להחיל עליהן את עובדות כתב האישום, ואין לבחור דווקא את החמורה מכולן. השימוש בסכין ומיקום הפציעות (בעורף, בצד הראש, ובירך) אינם מקימים בהכרח חזקה כי הנאשם התכוון להמית, אלא ניתן לקבוע כי לא נשקפה למתלונן סכנת חיים כתוצאה מאותן דקירות. בא-כוח הנאשם הפנה לכך שהנאשם הגיע למקום לפני התקיפה עם סכין גדולה יותר ושב עם סכין קטנה, ולמד שהנאשם רצה לחתוך את פניו של הקורבן אך לא לגרום למותו.

8. בא-כוח הנאשם לא חלק על כך שאין לבחון את היסוד הנפשי של נאשם שהוא חולה נפש, וזאת בשל מחלת הנפש שממנה הנאשם סובל אלא רק את היסוד הפיזי של מעשיו, אך לשיטתו נוכח האמור בע"פ 3083/17 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 23 (14.8.2018) (להלן: עניין **פלוני**), ככל שהמדובר במקרי גבול - יש לנקוט גישה המקלה עם הנאשם.

9. באשר לעצם האפשרות לברר את אשמת הנאשם נוכח הוראת סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, בא-כוח הנאשם טען כי אין לאמץ את ההלכה שנקבעה בע"פ 129/87 **אהרן מצרי נ' מדינת ישראל**, פ"ד מא(3) 694

(1987)(להלן: עניין **מצרי**), אלא לפרש את סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי פרשנות מרחיבה באופן שלא ייתן לתביעה את שיקול הדעת הבלעדי לבחירת העבירה שבה יועמד חולה נפש לדין, תוך חסימתו של החולה מלברר את אשמתו אף אם הבירור לא יוביל לזיכוי מלא אלא לשינוי סעיף העבירה. לדידו של בא-כוח הנאשם קביעה כזו חורגת מעקרון המידתיות ומנוגדת לפסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

10. לטענת בא-כוח הנאשם לטיב האישום יכולה להינתן משמעות בעת שהנאשם יעמוד לפני ועדה פסיכיאטרית, והוא טוען כי אין לקבל מצב שרק לפני הוועדה יוכל חולה הנפש לטעון לראשונה טענות לגבי סעיף האישום שיוחס לו. בהינתן כי לפי סעיף 28(ב2) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 (להלן: **חוק טיפול בחולי נפש**) כפי שתוקן, על הוועדה לבחון גם את "נסיבות העבירה שבשלה ניתן צו האשפוז". ככל שלנאשם לא יתאפשר לטעון כנגד העבירה - תיווצר לפני הוועדה קביעה עובדתית, שאינה ניתנת לסתירה, שמקימה חזקה לכאורית לגבי מסוכנותו של הנאשם.

11. לסיכום עמדתו של בא-כוח הנאשם הוא טען כי בחינת ראיות לכאורה אינה מובילה בהכרח למסקנה כי מתקיימות ראיות כאלה בעבירה של ניסיון רצח דווקא אלא יש לאמץ גישה המקלה עם הנאשם. בא-כוח הנאשם ביקש אפוא כי בית המשפט יעיין בחומר הראיות, יורה על הפסקת ההליכים נגד הנאשם, אך יקבע כי קיימות ראיות לכאורה לביצועה של העבירה של גרימת חבלה חמורה ולא עבירה של ניסיון רצח.

12. באי-כוח המאשימה התנגדו לבקשת בא-כוח הנאשם. לטענתם מקום בו ההליכים מופסקים מכוחו של סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי, בחינת הראיות לכאורה מצומצמת לשאלה האם הנאשם אשם או זכאי אך לא ניתן לבחון את סעיף העבירה ובוודאי שלא ניתן לדון ביסוד הנפשי של הנאשם. עמדת המאשימה היא אפוא כי יש להפסיק את ההליכים על יסוד כתב האישום כפי שהוא, ולהורות על אשפוז הנאשם עד לפרק הזמן המקסימאלי.

13. המאשימה חולקת על גישתו של הנאשם לעניין תחולתה של הלכת **מצרי** ואי עמידתה בדרישות שנקבעו בחוקי היסוד. היא מסבירה שהרציונל העומד ביסוד סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי הוא כי לצורך ניהול ההליך הפלילי והתגוננות ראויה על הנאשם להיות בעל יכולת להבין את ההליך, לקבל החלטות באשר לקו ההגנה, ולדעת את המשמעויות הנגזרות מכך, כל זאת תוך קיום קשר אפקטיבי עם הסנגור. ניהול הליך כאשר הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין ואינו מסוגל לקחת בו חלק, הוא חסר ועלול לפגוע בנאשם ועל כן יש צורך בהפסקת ההליכים. החריג שנקבע בסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי הוא לבירור אשמת הנאשם רק כאשר הבירור יכול להביא לזיכוי הנאשם, שלא מחמת היותו חולה נפש.

14. באשר להיקף הראיות, המאשימה טוענת כי די בכך שקיימות "קצת ראיות המסבכות את הנאשם" כדי להביא להפסקת ההליך כבר בתחילתו ואין לנהל הליך שתוצאתו ידועה. החריג לכך הוא, כאמור, מצומצם וחל רק במצבים של זיכוי מלא מכל אשמה ולא שינוי סעיף העבירה כפי שנקבע באופן ברור בהלכת **מצרי**. הבחינה הראייתית שנעשית היא של ראיות לכאורה כאשר ניתנה חשיבות לתקופת המאסר המרבית (שבמקרה שלפנינו זהה).

דין והכרעה

15. המחלוקת בין הצדדים היא אפוא בשאלה האם בעת הדיון בהפסקת הליכים לפי סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי יכול בית המשפט להידרש לשאלה האם קיימות ראיות לכאורה לעבירה שונה; האם בית המשפט נדרש לבחון את היסוד הנפשי של הנאשם; ומה התמונה הראייתית העולה מתוך חומרי החקירה.

16. המסגרת הדיונית להכרעה בעניין שלפנינו מתוחמת בהוראות סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי הקובע כי:

"קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, ... שהנאשם אינו מסוגל לעמוד בדיון, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסנגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו."

17. לצד הוראה זו קובע חוק טיפול בחולי נפש הוראות המסדירות את מתן צו האשפוז והפסקת ההליכים. עניין זה מוסדר בסעיפים 15(א) ו-15(א1) לחוק טיפול בחולי נפש:

"(א) הועמד נאשם לדיון פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדיון מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי; החליט בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), יהיה הצו שניתן כאמור בר-תוקף עד תום הבירור, ומשנתם או נפסק הבירור והנאשם לא זוכה - יחליט בית המשפט בשאלת האשפוז או הטיפול המרפאתי."

(א1) לא ייתן בית משפט צו לפי סעיף קטן (א) אלא אם כן נוכח כי יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם בכתב האישום או שעשה מעשה עבירה אחר המבוסס על אותן עובדות או על עובדות דומות לעובדות שבכתב האישום."

18. שילוב ההוראות מחייב אפוא לבחון האם "יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם בכתב האישום או שעשה מעשה עבירה אחר המבוסס על אותן עובדות או על עובדות דומות לעובדות שבכתב האישום".

19. כפי שפורט לעיל, המחלוקת בין הצדדים היא באשר לעבירה - ניסיון לרצח לעומת גרימת חבלה חמורה, כאשר העונש המקסימאלי, שאותו ניתן להטיל על מי שהורשע בביצוען של שתי העבירות הוא מאסר למשך 20 שנה (לטענת הסנגור יש להכרעה משמעות בכל הנוגע להליכים המתנהלים בהמשך לבחינת המשך האשפוז).

20. עיון בפסיקת בית המשפט העליון מלמד כי הקווים המנחים להכרעה במחלוקת שלפנינו ברורים. סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי מחייב את בית המשפט להפסיק את ההליכים אם הוכח כי הנאשם חולה לפי הגדרת חוק הטיפול בחולי נפש. כחריג לכלל בית המשפט יברר את אשמת הנאשם לבקשת בא כוחו או ביוזמת בית המשפט, ויזכה אותו ככל שלא הוכחה אשמתו או יפסיק את ההליכים נגדו. פסיקת בית המשפט העליון פירשה את הסמכות הנתונה לבית המשפט באופן שבו לא יערך בירור של אשמת הנאשם אלא במקרים בהם הבירור יסתיים בזיכוי, ולצורך קביעה כי הנאשם אינו אשם, שלא מחמת היעדר אחריות למעשיו.

כך למשל בעניין **מצרי** עלתה הטענה כי העבירה שניתן היה להרשיע בה את הנאשם היא עבירת הריגה בעוד שהנאשם בעבירת רצח ובית המשפט העליון דחה את הטענה (עניין **מצרי**, עמ' 698 (עמדתו של כב' השופט מ' בייסקי) עמ' 699-700 (עמדת כב' השופט [כתוארו אז] ש' לוי);

קביעה דומה ניתנה בע"פ 460/89 **פנחס ועקנין נ' מדינת ישראל**, פ"ד מג(4) 788, 792 (1989), שם הועלתה טענה כי העובדות מקימות עבירה של ניסיון לרצח ולא עבירת רצח; וכן ראו דנ"פ 18/86 **מוזס קיסלר נ' מדינת ישראל**, פ"ד מ(3) 443, 448 (1986).

21. דרישת בא כוח הנאשם היא כאמור לברר את אשמת הנאשם על מנת לשנות את סעיף האישום בו הוא מואשם. טענתו היא כי למרות שאין הבדל בגובה העונש המרבי, המכריע מה תהיה תקופת האשפוז המרבית, יש לסעיף העבירה משמעות בעת שהוועדה הפסיכיאטרית דנה בעניינו של הנאשם, אלא שכפי שנקבע בפרשת **מצרי**, לא פתוחה לפני הנאשם הדרך לשינוי סעיף העבירה מקום בו ההליכים מופסקים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי.

22. אכן, בעניין **פלוגי** נאמר כי סעיף האישום ייקבע לפי טיב העבירה ובמקרים גבוליים יש להניח כי תאומץ הגישה המקלה עם הנאשם (פסקה 23), אך לצדה של אמירה זו הוברר שם כי הביטוי "יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה" שבסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש מתייחס לראיות הנוגעות ליסוד הפיזי שבעבירה ולא ליסוד הנפשי.

23. לא זו אף זו, אף החלתם של מבחני המידתיות שבפסקת ההגבלה אינה תומכת בהכרח בעמדתו של בא-כוח הנאשם, שכן מדובר בשתי עבירות שהעונש המרבי בגיןן זהה, ומכל מקום, הובהר כי תיקון מס' 9 לחוק טיפול בחולי נפש מקיים את מבחן המשנה השלישי בין היתר מאחר ונוקשות ההסדר מרוככת בשל התכנסות הוועדה הפסיכיאטרית אחת לששה חודשים לבחון את אפשרות שחרור הנאשם על סמך מצבו הרפואי-נפשי דווקא ואין הכרח כי הוא ימצא בתקופת האשפוז המרבי (עניין **פלוגי**, פסקה 26; ר' גם לעניין תכלית האשפוז רע"פ 2675/13 **מדינת ישראל נ' רן רפאל וחנן**, פסקה 6 (3.2.2015)).

24. לסיכום, אין אפוא יסוד לבקשת בא-כוח הנאשם לקביעתו של סעיף עבירה שונה, על יסוד ההנחה כי לא מתקיים היסוד הנפשי הנדרש לעבירת ניסיון רצח.

25. למעלה מן הצורך נתנו דעתנו גם לראיות שהועברו לעיונו, במרכזן הודעותיו של המתלונן, ולפיהן נדקר במפתיע מעל אוזנו השמאלית על ידי הנאשם, ומיד לאחר מכן התקדם הנאשם לעברו "וניסה לדקור עוד 5 - 6 פעמים לדקור אותי עם הסכין לפני, רק לפני הוא ניסה לגרן ולצוואר הוא לא הצליח כי זזתי זה היה אחרי הדקירה באוזן, אני בזמן הזה הדפתי אותו ואז הוא נתן לי דקירה בישבן העליון שמאלי (הודעת המתלונן 1.3.2020 12:02). בהודעה נוספת מסר המתלונן כי התרשם בעת האירוע כי הנאשם **"בנאדם באטרף ננעל עליי ומה שהוא רוצה זה לשחוט אותי ליד הילד... הוא הגיע ונתן לי דקירה ראשונה בעורף, הסתובבתי חצי גוף אליו והוא נהם ונשף לכיווני עם הסכין לכיוון הראש ונתן לי דקירה מעל האוזן ופה הילד שלי צרח וקפא במקום, אחרי זה הוא ניסה כמה פעמים לדקור אותי בראש תוך כדי שאני מתחמק ממנו כאשר אני זז עם הראש והגוף, הוא כל הזמן הזה עם רצח בעיניים ונוהם ונושף לעברי"** (הודעת המתלונן 4.3.2020 12:02).

לכך יש להוסיף כי הנאשם, אף שהכחיש כי כוונתו הייתה להמית את המתלונן, הודה בכך שכיוון את הסכין לפניו (הודעת נאשם מיום 4.3.2020 ש' 31). יצוין כי בהודעה זו הנאשם ידע להבחין בין העבירות השונות וטען כי **"זה לא ניסיון לרצח... זה חבלה מחמירה"** (ש' 35-36). לצד זאת, עובדות נוספות שעלו הן כי ידית הסכין, שאורך להבה כ-14 ס"מ, נשברה בעת האירוע, דבר המלמד על שימוש בכוח, וכך גם מיקום הפגיעות במתלונן יכול אף הוא לתמוך בטענת המאשימה לעניין קיום יסודות העבירה של ניסיון רצח.

26. מזכיר כי נוכח החזקה לפיה אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשיו, פגיעה באזור רגיש יכולה להיות אינדיקציה לכוונתו להמית (ע"פ 2202/08 **יבגני פסקו נ' מדינת ישראל** (7.3.2012)). הדקירה הראשונה והמכוונת של הנאשם הייתה באזור הראש, וכך גם פגיעות נוספות (השוו ע"פ 2555/15 **מחמד מוהלוס נ' מדינת ישראל**, פסקה 4 (19.7.2016)). במקרה שלפנינו השימוש בסכין, מיקום הדקירות, עוצמתן, יכולים לתרום לביסוס החזקה של כוונת ההמיתה (ע"פ 4523/14 **יעד חילי נ' מדינת ישראל**, פסקה 31 (20.1.2016); ע"פ 3250/17 **שלמה פינטו נ' מדינת ישראל** (14.10.2018)).

27. על יסוד כל האמור, אנו מפסיקים את ההליכים בהתאם לסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי ובהתאם לסמכותנו לפי סעיף 15 לחוק טיפול בחולי נפש מורים על אשפוזו של הנאשם בבית חולים לתקופה מרבית של 20 שנה.

ניתנה היום, ט"ז באב תש"פ, 06 אוגוסט 2020, במעמד הצדדים.

חיה זנדברג, שופטת

אלי אברבנאל,
שופט

ארנון דראל, שופט